

ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ У СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Наукові праці МАУП, 2001, вип. 1, с. 15–18

Говорячи про розвиток підприємництва в Україні, його проблеми й поневірвання, а також про систему управління підприємствами в умовах економічної кризи, не можна не сказати про співпрацю підприємців у межах численних бізнес-асоціацій, яких нині в Україні на різних рівнях налічується близько чотирьохсот. Учасники економічної діяльності створюють подібні об'єднання для того, щоб захистити свої соціальні, політичні та корпоративні інтереси.

Співпраця підприємців у підприємницькому об'єднанні є життєздатним інструментом громадського саморегулювання в економічній сфері, що допомагає адаптуватися до ринкових умов і надає додатковий шанс виживання та досягнення успіху у складних соціально-економічних обставинах.

Об'єднані для спільного вирішення своїх повсякденних проблем, підприємці являють собою потужну продуктивну силу, спрямовану на реалізацію конкретних завдань.

Об'єднання в спілки та асоціації — це перш за все реальна можливість взаємовигідної корпоративної співпраці однодумців і колег на прагматичних засадах. Крім того, воно сприяє спільному вирішенню проблем, з якими підприємець перебуває сам на сам, і надає можливість власними руками формувати сприятливі умови для підприємницької діяльності.

Якщо зусилля підприємців будуть об'єднані, значно більша ймовірність того, що до них прислухатимуться. Можливості спілок і асоціацій у відстоюванні інтересів підприємців і підтримці їхньої діяльності значно більші, ніж можливості кожного з них. Самоорганізація малих і середніх підприємств може значно покращити стан підприємництва в Україні без витрачання додатко-

вих державних коштів і збільшення штату державних службовців. Достатньо зосередити зусилля на створенні оптимальної законодавчої бази та розвинутої інфраструктури малих підприємств. Особливу увагу при цьому слід приділити проблемам формування ефективних механізмів взаємодії держави з громадськими об'єднаннями підприємців та налагодження відносин соціального партнерства між владою та підприємництвом.

На наш погляд, реальною силою, яка нині допомагає підприємцям зорієнтуватися, підтримує малий бізнес у його поневірваннях, є Спілка підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України. Створена десять років тому за ініціативою Ю. Єханурова, вона стала громадським об'єднанням, визнаним не тільки в Україні, а й далеко за її межами.

У Спілці про труднощі малого підприємництва знають з “перших рук”. Ми намагаємося допомогти як бізнесменам-початківцям, так і тим, хто займається бізнесом уже кілька років (якщо в цьому, звичайно, є потреба). Спілка, котра, по суті, є бізнес-інкубатором, здійснює комплексну підтримку підприємництва, причому на безоплатній основі. Єдине джерело фінансування Спілки — внески її членів.

Спілка пропонує підприємцям таку допомогу:

- правову підтримку й захист їхніх економічних, професійних і соціальних інтересів;
- консультаційно-юридичну й інформаційну допомогу, консультації та аудиторське обслуговування, централізоване забезпечення всією необхідною інформацією з коментарями про закони, постанови, інструкції;
- навчання й підвищення кваліфікації підприємців, проведення конгресів, конференцій, семінарів, симпозіумів, ділових зустрічей, консуль-

тацій з питань права, ведення бухгалтерського обліку, оподаткування;

- сприяння в інвестуванні виробництва, промислової кооперації, розвитку торгової діяльності;
- установа прямих зв'язків між фірмами й малими підприємствами, діловими колами України та іноземних держав.

Одне з основних завдань, яке вирішує Спілка, — захист прав та інтересів підприємців. Цей напрямок діяльності надзвичайно важливий, тому що багато підприємців і підприємств в Україні потерпають від чиновницького свавілля, податкового тиску, частой зміни законів і нормативних актів, що може призвести не тільки до згорання бізнесу, а й до припинення підприємницької діяльності. У такій ситуації допомога об'єднання надзвичайно важлива.

Якщо підприємець сам не може розв'язати свої проблеми через брак можливостей, впливу, необхідних знань і досвіду, але принципово не хоче вирішувати це питання через хабар чи іншим незаконним шляхом (як це часто практикується), він звертається по допомогу до Спілки.

Є десятки й навіть сотні прикладів позитивного вирішення питання захисту прав та інтересів підприємців у конфліктах з органами державного управління — місцевими адміністраціями, податковими органами, іншими державними організаціями, що здійснюють контроль.

Звичайно, не можна сказати, що кожен підприємець, вирішуючи те чи інше питання (скажімо, захищаючи себе від тиску податкової адміністрації, місцевої влади чи санітарно-епідеміологічної служби), відразу звертається до Спілки, не спробувавши якимось чином вирішити ці питання самотужки. Але настає така мить, коли чаша терпіння підприємця переповнюється, і в розв'язанні проблем, що виникли, змушена втручатися Спілка. Маючи певний досвід у цьому, досвідчені кадри нашого об'єднання доводять справи із захисту прав та інтересів підприємців до переможного завершення. Державні структури нині вже розуміють, що Спілка — це дійова сила, з якою треба рахуватися.

Разом з тим багато підприємців нині ще схильні сподіватися на власні сили, бо вважають, що вони можуть вижити самостійно. Можливо, це слушна думка, але світовий досвід говорить зовсім про інше. Величезні, відомі в усьому світі компанії США, Німеччини, Швеції, Франції визнають за доцільне вирішувати свої питання через членство в асоціаціях, нерідко одночасно в декількох. І це себе виправдовує.

Подібним шляхом ідуть і досить багато українських підприємств, які відчули таку необхідність. Вони входять до складу Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України, Українського союзу промисловців і підприємців, галузевих асоціацій і спілок.

Кожне з підприємницьких об'єднань має своє "обличчя", перелік послуг, якими користуються підприємці, в них є й свої специфічні особливості діяльності, методи впливу. Так, якщо взяти нашу Спілку, то нині окремі підприємці, зокрема початківці, можуть користуватися не тільки тими традиційними послугами, які надає Спілка, а й технічними засобами (факсами, ксероксами, телефонами, комп'ютерами), бо не всі мають змогу придбати ці засоби на початковій стадії діяльності підприємства.

Спілка протягом десяти років регулярно проводить роботу, спрямовану на становлення, розвиток і співробітництво малих і середніх підприємств, розширення сфери їх діяльності, тобто деякою мірою виконує функції держави. Із цією метою членам Спілки надаються консультаційно-методична та юридична допомога й економічні консультації, проводяться семінари. Так, спільно з Центром сприяння підприємництву "Компас" щоквартально проводяться безкоштовні одноденні семінари на тему "Оподаткування, бухгалтерський облік, квартальна звітність". Двічі на місяць в дирекції Спілки за "круглим столом" проводяться безкоштовні консультації з правових питань, з бухгалтерського й податкового обліку.

Щомісяця членам Спілки надсилаються інформаційні бюлетені про нові закони та нормативні акти з питань підприємницької діяльності в Україні, а також дані про вітчизняні й зарубіжні підприємства та фірми, які бажають налагодити зв'язки та співробітництво. У цих бюлетенях підприємці також можуть давати інформацію про свою фірму та продукцію, що вони випускають або реалізують. Членів Спілки регулярно інформують про проведення конференцій, ярмарків, виставок і семінарів як у нашій країні, так і за кордоном.

Тісна співпраця виконавчої дирекції з торгово-економічними представництвами посольств зарубіжних країн в Україні дає підприємцям можливість установа ділові зв'язки з підприємствами й фірмами з-за кордону, постійно отримувати необхідну інформацію про їхню діяльність. Цій меті підпорядковані й щоквартальні міжнародні форуми "Пошук партнерів". Саме на таких зустрічах уперше в Україні побували представники

всесвітньо відомих компаній “Самсунг”, “Деу”, “Сіменс”, які потім відкрили свої представництва в нашій державі. Ми також організуємо зустрічі з іноземними підприємцями, які бажають знайти партнерів в Україні. Наприклад, у комерційних біржах, які проводяться Бюро делегата німецької економіки в Україні, щоразу беруть участь по 100–120 підприємств-членів Спілки. Є десятки прикладів, коли українські підприємці отримували реальну можливість знайти собі партнера для співпраці під час проведення подібних заходів.

З метою подальшого розвитку зовнішньоекономічної діяльності малих і середніх підприємств, надання їм можливостей виходу на зарубіжні ринки, створення умов для спільної виробничої діяльності, розширення торгівлі з зарубіжними країнами виконавча дирекція постійно направляє членів Спілки для участі в міжнародних ділових зустрічах за кордоном.

Налагоджено ділове співробітництво Спілки з фондами, банками, які здійснюють кредитне фінансування розвитку малого та середнього бізнесу в Україні: “Western NIS Enterprise Fund”, Представництвом Європейського банку реконструкції і розвитку, Фондом “Євразія”, Німецько-українським кредитним фондом, комерційними банками “Аваль”, “АЖІО”, “ВА БАНК”, “Укрінбанк”, “Київ-Приватбанк” та ін. Надаючи великого значення питанням кредитування малого бізнесу, Спілка стала ініціатором і активним учасником розробки проекту Закону України “Про спеціалізовані установи з мікрокредитування”. Розглядається також питання про створення кредитної спілки.

Наше об’єднання постійно піклується про професійну підготовку юнацтва до роботи в малому й середньому бізнесі, навчання молоді основам підприємництва, підтримку та розвиток молодіжного підприємництва в Україні.

При Спілці працює навчальний центр “Професія”, який було створено з метою підготовки учнівської молоді до роботи в умовах ринкової економіки. У суботніх бізнес-класах старшокласники вивчають основи економіки, підприємництва, бухгалтерського обліку, маркетингу, комп’ютерної техніки. Після закінчення центру багато випускників мали змогу працевлаштуватися на малі й середні підприємства службовцями, рахівниками, техніками-економістами, секретарями офісу тощо.

За десять років свого існування навчальний центр “Професія” допоміг понад тисячі юнаків

і дівчат знайти шлях до підприємництва, стати спеціалістами з менеджменту, фінансів, бухгалтерської справи, оволодіти іншими актуальними професіями.

Спілка тісно співпрацює з вищими навчальними закладами м. Києва, студенти яких щорічно проходять виробничу практику на підприємствах-членах Спілки. Тісні контакти у Спілки перш за все з економічним факультетом Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Київським державним лінгвістичним університетом, Київським гуманітарним інститутом, Європейським університетом фінансів, інвестицій, менеджменту і бізнесу та ін. Тільки в 2000 р. на базі виконавчої дирекції та підприємств — членів Спілки пройшли виробничу практику майже 100 студентів зазначених вузів. Спілка не випадково проводить таку роботу. Адже через 5–10 років ці студенти можуть стати потенційними членами нашого об’єднання як власники чи керівники фірм.

Спілка підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств стала авторитетною організацією. Її колективними членами на сьогодні є такі відомі підприємства, як “Київтрактородеталь”, пивзавод “Оболонь”, Київський маргариновий завод, ЗАТ “АТЕК”, концерн “Енран”, фірма “Мономах”, юридична фірма “Проксен”, фірми з Чеської Республіки, Представництво в Україні Європейського банку реконструкції і розвитку та ін.

Крім Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств в Україні створені та працюють ще близько 30 громадських об’єднань підприємців. Це, зокрема, Український союз промисловців та підприємців, Асоціація сприяння розвитку приватного підприємництва в Україні “Єднання”, Спілка орендарів і підприємців України та ін. Ці об’єднання активно відстоюють інтереси малого й середнього бізнесу. Як приклад успішної співпраці цих об’єднань можна назвати створення Координаційно-експертного центру, до складу якого ввійшли 12 бізнес-асоціацій. Президентом Центру є президент Спілки Ю. Єхануров. Основне завдання Центру — експертиза проектів і вже чинних законів і нормативних актів, які стосуються підприємництва, та вироблення конкретних рекомендацій і пропозицій з метою спрощення податкової системи, зменшення податкового тиску, спрощення регулятивного впливу тощо.

Основні підсумки нашої роботи і досягнення в цьому напрямку такі:

- скасування гербового збору;

- скасування концепції Уряду про введення в обіг бланків суворої звітності для первинних документів бухгалтерського обліку;

- перенесення терміну введення в дію закону України про застосування електронних контрольних-касових апаратів і т. ін.

Нині ведеться дуже кропітка робота над проектом Податкового кодексу України, зокрема над розділами, що стосуються спрощених методів оподаткування суб'єктів підприємництва та податкового адміністрування.

Як бачимо, діяльність громадських об'єднань підприємців спрямована на підтримку й розвиток підприємництва в Україні. Вони, зокрема, впливають на владу в питаннях розвитку бізнесу. Проте з об'єктивних причин їх діяльність поки що не набула в Україні (і в першу чергу в регіонах) відповідного розвитку. Серед причин слід зазначити такі:

- недовіра та традиційно негативне ставлення самих підприємців до таких об'єднань;

- протистояння окремих місцевих органів влади;
- дуже слабкий взаємозв'язок малих і середніх підприємств з інститутами політичної системи суспільства, що зумовлено перш за все нерозвиненістю політичної сфери;

- відсутність у підприємців свідомої потреби у структурній інтеграції, ілюзію, що в ринкових умовах можна вижити поодиноко;

- недостатність коштів на утримання таких структур тощо.

Зазначене ще раз наводить на думку про те, що як би не намагалися громадські об'єднання підприємців відстоювати інтереси малого бізнесу, доти, доки владою не буде створено належних умов для розвитку підприємництва, намагання громадських об'єднань підприємців будуть якщо не марними, то малоефективними. Розуміючи це, Спілка однією з перших у 1997 р. виступила з ініціативою про створення в Україні Державного комітету з питань розвитку підприємництва й надає органам влади всіляку допомогу в розробці проектів відповідних документів з цього питання. Ініціативу Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України було підтримано іншими об'єднаннями підприємців. Нині Спілка разом з іншими громадськими об'єднаннями підприємців активно співпрацює з Держкомпідприємництва, усіляко підтримує ініціативи його керівників щодо сприяння вітчизняному бізнесу.

Підсумовуючи зазначене, підкреслимо, що Спілка нікого не примушує поділяти її точку зору. Організація просто постійно працює над питаннями підтримки й розвитку підприємництва та нагальними проблемами, шукає ефективні форми їх вирішення та пропонує всім робити це разом.